

บทที่ 8

กระบวนการศึกษา วิจัย บูรณาการชุมชนในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน

กระบวนการศึกษา วิจัย บูรณาการชุมชนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนและ เป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้มีศักยภาพการใช้พื้นที่ หลักฐานในการพัฒนา เน้นการสร้างมีส่วนร่วม เป็นชุมชนเรียนรู้พร้อมที่จะเรียนรู้ การทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ไม่สามารถทำได้ โดยการสร้างจากบุคคลภายนอกชุมชนหรือทำโดยการสอนการฝึกอบรมเท่านั้น ชุมชนที่เข้มแข็งจะต้อง กระบวนการในการจัดการของชุมชน มีการคิดวิเคราะห์เรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมทั้ง เพิ่มคุณค่าทางสังคมและเศรษฐกิจของคนในชุมชน ดังนั้นทุกชุมชนจึงต้องร่วมมือกันสร้างพลังชุมชน และใช้ พลังชุมชน ในการพัฒนาชุมชน

บทเรียนนี้ต้องศึกษาให้"เข้าใจ"กับแนวคิดต่างๆ ทั้งความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบของ กระบวนการศึกษา เพื่อเกิดความ"เข้าถึง" กระบวนการศึกษา วิจัย บูรณาการชุมชนในประเทศไทยและภูมิภาค อาเซียนอีก9ประเทศ ได้แก่ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ เวียดนาม จน สามารถเกิดแนวทางของการ"พัฒนา"จนนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในประเทศและภูมิภาคอาเซียน

ความมั่นคงของมนุษย์

ความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ที่กล่าวในรายงาน "การพัฒนามนุษย์ 1993"(Human Development Report 1993) ของแผนงานพัฒนาองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP) กล่าวว่าควรให้ความสำคัญกับความมั่นคงมนุษย์นอกเหนือจากที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับความมั่นคงของชาติ และใน รายงานการพัฒนามนุษย์ปี 1999 ของ UNDP ยังได้กล่าวถึงความไม่มั่นคงของมนุษย์ไว้ 7 ประการ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านอาหาร ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านบุคคล ด้านชุมชน และด้านการเมือง อย่างไรก็ตาม ความไม่มั่นคง ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความเป็นปึกแผ่นของชุมชนนี้ ได้ถูกเชื่อมโยงเข้ากับกระบวนการโลกาภิวัตน์และส่งผลด้านกลับจนกลายเป็นปัญหาที่เด่นชัดขึ้นทุกที่ที่ส่วนการรายงาน "การพัฒนามนุษย์ 2000" ได้ใช้ชื่อว่า "สิทธิมนุษยชนกับการพัฒนามนุษย์เพื่อเสรีภาพและความเป็นปึกแผ่น (Solidarity)" ได้เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิมนุษยชนกับการพัฒนามนุษย์ และความมั่นคงของมนุษย์เข้าด้วยกัน โดยให้ความเห็นว่าสิทธิมนุษยชนและการพัฒนามนุษย์ มีวิสัยทัศน์และจุดประสงค์ร่วมกัน ได้แก่ การสร้างความมั่นคงแก่เสรีภาพ การอยู่ดีมีสุขและศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคนทั่วโลก โดยได้จำแนกความมั่นคงทางเสรีภาพออกเป็น 7 ประการ ได้แก่

- 1) เสรีภาพจากการกีดกัน
- 2) เสรีภาพจากความต้องการ
- 3) เสรีภาพในการพัฒนาและการประจักษ์ในศักยภาพแห่งตน
- 4) เสรีภาพจากความหวาดกลัว เช่นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของบุคคล
- 5) เสรีภาพจากความ อุดมธรรมและการละเมิดการปกครองโดยกฎหมาย
- 6) เสรีภาพทางความคิดการพูดและการรวมกลุ่ม
- 7) เสรีภาพในการทำงานที่เหมาะสมไม่ถูกขูดรีด

ชุมชน หมายถึง หมู่ชน กลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกันในที่นี้หมายถึงหน่วยพื้นที่ระดับตำบล หมู่บ้าน เขตความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ศักยภาพชุมชน หมายถึง ความพร้อมและความสามารถของชุมชนที่แสดงความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลง ด้วยการวิเคราะห์แนวทาง การค้นหา นำใช้และเพิ่มศักยภาพของทุนทางสังคมทั้ง ๖ ระดับ รวมทั้งการพัฒนางานใหม่ กิจกรรมใหม่ (นวัตกรรม) อันแสดงให้เห็นวงจรการพัฒนาที่ไม่หยุดยั้ง ซึ่งส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชนในการเรียนรู้และจัดการกับความหลากหลายของสถานการณ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยองค์ประกอบที่สำคัญของศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นที่พบในพื้นที่ อาจได้แก่ ข้อมูล เงิน ทรัพยากรธรรมชาติและบุคลากร กองทุนที่มีความพร้อมทั้งความรู้ ความเชี่ยวชาญ ความตั้งใจ ประสิทธิภาพ วิธีการทำงาน การช่วยเหลือกัน การรวมกลุ่มและเครือข่ายความสัมพันธ์ เป็นต้น

วิสาหกิจชุมชน (community enterprise) หมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนอันประกอบด้วยกิจกรรมทางการผลิต กิจกรรมทางการขายผลผลิต กิจกรรมการซื้อและการบริโภคของชุมชน จากความหมายของธุรกิจชุมชนข้างต้นจะเห็นได้ว่าชุมชนซึ่งเป็นรากฐานของชนบท 7 ไทยจะเข้มแข็งได้นั้นชุมชนจะต้องยืนหยัดด้วยลำแข้งของชุมชนเอง โดยอาศัยความร่วมมือหรือ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในอันที่จะพัฒนากลุ่มธุรกิจของชุมชนที่จัดตั้งขึ้นให้มีความ เจริญเติบโต ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนที่อยู่ในภาคชนบทให้มีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

แผนชุมชน คือ การวางแผนและกำหนดอนาคตของกิจกรรมการพัฒนาของชุมชนโดย เกิดขึ้นจากคนในชุมชน ที่มีกรรวมตัวกันจัดทำ แผนขึ้นมาเพื่อไขว่คว้าเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน หรือท้องถิ่นของตน ให้เป็นไปตามที่ต้องการและสามารถแก้ไขปัญหาที่ชุมชนเผชิญอยู่ร่วมกันโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางและทำกิจกรรมการพัฒนาาร่วมกัน โดยยึด หลักการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพิงภายนอก ด้วยการคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก จึงกล่าวได้ว่าแผนชุมชน เป็นของชุมชน ดำเนินการ โดยชุมชนและเพื่อประโยชน์ของชุมชนเอง ซึ่งแตกต่างจากแผนที่ภาครัฐจัดทำขึ้นเพื่อจัดสรรงบประมาณเป็นหลัก

แผนกลยุทธ์ หมายถึง แผนการดำเนินงานที่ได้จากการตัดสินใจวางแผนอย่างมีระบบมีทิศทางมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ในอนาคต โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของทุกฝ่าย

ขีดความสามารถ หมายถึง ระดับความรู้ความสามารถ และศักยภาพของชุมชนจังหวัดนั้นๆ ในการแข่งขันและปรับตัวต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ทุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการตนเอง รวมทั้งการแก้ปัญหาของตนเอง โดยเน้นกระบวนการจัดการตนเองของทุนทางสังคมทั้งหมด ผ่านการนำเสนอวิธีการทำงานของแต่ละทุนทางสังคม โดยมี 3 องค์ประกอบหลัก คือ

- 1) ทุนมนุษย์ (Human capital)
- 2) ทุนองค์กร/สถาบัน (Institute capital)
- 3) ทุนภูมิปัญญา/วัฒนธรรม (Wisdom capital)

ระดับบุคคลและครอบครัว หมายถึง คนเก่ง คนสำคัญ ผู้นำ คนต้นแบบ ปราชญ์ชาวบ้าน คนที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเป็นผู้ที่ได้รับความเคารพนับถือ เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือ หรือช่วยชี้นำการพัฒนาและกิจกรรมในชุมชน

ระดับกลุ่มทางสังคม (องค์กรชุมชน) ที่เกิดจากการรวมตัวกัน ทำให้เกิดงานและกิจกรรมโดยมีเป้าหมายเดียวกันคือการช่วยเหลือเกื้อกูล และแก้ไขปัญหาของสมาชิก เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มอาสาสมัคร กลุ่มออมทรัพย์ กองทุนประเภทต่างๆ เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีงานและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาชุมชน การสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีให้กับประชาชน

ระดับหน่วยงานและแหล่งประโยชน์ หมายถึง หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงองค์กร อิสระต่างๆ ที่มีความทำงานและกิจกรรมทั้งทำเอง ร่วมทำ หรือ สนับสนุนในพื้นที่ ในการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาชุมชน การสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นให้กับประชาชน เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือเทศบาลตำบล (ทต.) โรงเรียน ศูนย์การโรงเรียน (กศน) ศาสนสถาน เป็นต้น รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ ที่เป็นส่วนส่งเสริมการขับเคลื่อนงาน เช่น หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม อาคาร สถานที่สาธารณะแหล่งน้ำ ป่าชุมชน เป็นต้น

ระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน หมายถึง ทุนทางสังคมทั้งระดับบุคคล และครอบครัว ระดับกลุ่มทางสังคม (องค์กรชุมชน) ภายในชุมชนหรือหมู่บ้านเดียวกัน ที่มีงานและกิจกรรมโดดเด่นหรือมีความเชี่ยวชาญในการจัดการตนเองในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมีการจัดการครอบคลุมทุกหมู่บ้านหรือชุมชน สมาชิกหรือ เป็นของหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัคร (ตามนโยบายรัฐ) เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ฅาปนกิจสงเคราะห์ กองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นต้น

ระดับตำบล หมายถึง ทุนทางสังคมทั้งระดับบุคคลและครอบครัว ระดับกลุ่มทางสังคม (องค์กรชุมชน) ที่มีวัตถุประสงค์ และลักษณะของงานที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมีการเชื่อมประสานแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานและกิจกรรมร่วมกัน ในด้านเทคนิค วิชาการ ข้อมูลและเงินทุน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างหมู่บ้านอย่างน้อย 2 หมู่บ้านขึ้นไป หรือเป็นทุนทางสังคมที่มีการจัดการเป็นระดับตำบล แต่ไม่นับรวมถึงทุนทางสังคมที่มีการก่อตั้งร่วมกันในระดับหมู่บ้านแล้วมีการแบ่งแยกก่อตั้งหมู่บ้านใหม่ในภายหลัง โดยที่ยังใช้ทุนทางสังคมเดิมร่วมกัน เช่น กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรตำบล กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีตำบล เป็นต้น

ระดับเครือข่าย หมายถึง ทุนทางสังคมทั้งระดับบุคคลและครอบครัว ระดับกลุ่มทางสังคม(องค์กรชุมชน) ที่มีวัตถุประสงค์และงานและกิจกรรมที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน มีการเชื่อมประสานแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานและกิจกรรมร่วมกัน ในด้านเทคนิค วิชาการ ข้อมูล และเงินทุน ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างตำบล หรืออำเภอ หรือจังหวัด อย่างน้อย 2 พื้นที่ขึ้นไป เช่น วิสาหกิจเครือข่ายเกษตร เครือข่ายจัดการ 7 คุณลักษณะการจัดการตนเองของชุมชนท้องถิ่น หมายถึง

- 1) สร้างการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจร่วมกัน
- 2) มีองค์กรที่ทำหน้าที่ขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาและพัฒนาครอบคลุมทุกด้าน
- 3) สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลง
- 4) สร้างโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมแก้ปัญหาและพัฒนา
- 5) สามารถระดมเงินและทรัพยากรเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา
- 6) มีข้อตกลงและกติกาของชุมชน
- 7) สร้างความร่วมมือกับองค์กร หน่วยงานภายในและภายนอกพื้นที่ได้

การส่งเสริม หมายถึง การให้การช่วยเหลือจากองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งด้านเงินทุน และทรัพยากรที่มีความจำเป็นต่อการประกอบอาชีพของชุมชน

ความรู้พื้นฐาน หมายถึง พื้นฐานความรู้ของคนในชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต

เศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การที่ชุมชนมีความสามารถพึ่งตนเองได้ โดยความร่วมมือ และการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน ผลิตและขายในชุมชนและชุมชนภายนอก

วัตถุประสงค์ของกระบวนการศึกษาวิจัย บูรณาการชุมชนในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน

เพื่อเป็นการศึกษาศักยภาพของชุมชนและเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสร้างเสริมการเรียนรู้ด้านภาษาและวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนให้เป็นพื้นฐานความมั่นคงในชีวิตของชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

กระบวนการศึกษาในประเทศไทย

การวิจัยชุมชนในประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ความเข้าใจชุมชนและปรากฏการณ์ทางวิชาการ อันเกี่ยวกับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ กล่าวคือ

- 1) วิวัฒนาการทางการศึกษาวิจัยชุมชน ในประเทศไทย
- 2) การวิจัยโดยชุมชนเพื่อชุมชน : รูปแบบ การวิจัยชุมชนยุคใหม่
- 3) การขยายเครือข่าย สัมพันธภาพ การวิจัยเพื่อกลุ่มเศรษฐกิจและสังคม อาเซียน

1. วิวัฒนาการการศึกษาวิจัยชุมชนใน ประเทศไทย การพิจารณาตามกระบวนการวิวัฒนาการ ทางวิชาการ อันเกี่ยวกับชุมชน ซึ่งเริ่มขึ้นมาประมาณ เกือบ 100 ปี การศึกษาวิจัยชุมชน แบ่ง ได้เป็น 4 ยุค กล่าวคือ ยุคที่ 1 เป็นยุค มองชุมชนแบบภาพนิ่ง ยุค ที่ 2 เป็นยุคมองชุมชนแบบเป็นปัญหา ยุคที่ 3 เป็นยุค มองชุมชนแบบมีคุณค่า และยุค ที่ 4 เป็นยุคมองชุมชน เชิงเครือข่าย

1.1 ยุคการมองชุมชนแบบภาพนิ่ง ยุคนี้เป็นยุคที่มีการตื่นตัวเพื่อเข้าใจ สภาพความเป็นชุมชน แต่ละแบบ และประวัติความเป็น ชุมชนแต่ละแบบ ยุคนี้เริ่มต้นแห่งการศึกษาวิจัยชุมชน ในประเทศสหรัฐอเมริกา โดย

สำนักวิชาการแห่งเมือง ชิคาโก ซึ่งมีการริเริ่มศึกษาโดยนักวิชาการดัง ๆ เช่น Robert E. Park เป็นต้น โดยได้ศึกษาชุมชนเมือง และชุมชนชนบท มีการเน้นข้อแตกต่างทางกายภาพ และทางนามธรรมหลายประการ ระหว่างชุมชนเมือง กับชุมชนชนบทว่าเป็นอย่างไร อิทธิพลแห่งสำนักนี้ ได้แพร่หลายมายัง ประเทศไทยด้วย นักวิชาการไทยที่ได้รับการศึกษาจาก ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับอิทธิพลแนวคิดจากนักคิด สำนักชิคาโก ได้กลับมาศึกษาวิจัยสังคมไทย และชุมชน ไทยอย่างแข็งขัน พร้อมกันนี้ก็ ได้ตั้งศูนย์ศึกษาชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยชั้นนำของรัฐทั้งใน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ขณะเดียวกันนักวิชาการ ต่างประเทศจำนวนมาก จากประเทศที่มีความเจริญ ทางการศึกษาและอุตสาหกรรม ก็ได้เดินทางเข้ามาศึกษา ชุมชนในประเทศไทยไม่ขาดสาย วิธีการศึกษาวิจัยชุมชน ในยุคนี้มักจะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเป็นรูปแบบ การวิจัยทางมานุษยวิทยา และสังคมวิทยาประยุกต์ ซึ่งอาจมีชื่อเรียกว่า Ethnological method บ้าง หรือ Ethnic research technique ก็เรียก ซึ่งนักวิจัยนิยม ผังตัวเองอยู่ในชุมชนที่เลือกศึกษา ส่วนใหญ่นักวิจัย ต่างประเทศเหล่านี้มีวัตถุประสงค์แอบแฝงทางการเมือง และทางศาสนาด้วย ซึ่งมักจะรายงานข้อค้นพบจากการ วิจัยในเชิงข้อเสนอแนะทางการเมืองและทางการเผย แพร่ศาสนาไปพร้อม ๆ กัน

1.2 ยุคการมองชุมชนแบบเป็นปัญหา ยุคนี้เริ่มต้นเมื่อวัฒนธรรมบริ โภค นิยมแพร่หลายเข้ามาในประเทศไทย รัฐบาลในยุคนี้ ซึ่งน่าจะช่วงทศวรรษแรก ๆ แห่งการวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจของชาติ ได้พิจารณาเห็นว่า วิถีชีวิตชนบท ไม่มีความเจริญ ไม่ทันสมัย (Unmodern) ไม่เหมือนกับ ประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้ว ความเชื่อและประเพณี ปฏิบัติหลายอย่างของชุมชนตามความคิดของผู้นำ ประเทศในยุคนี้ เช่น ความเชื่อ วิญญาณบรรพบุรุษใน หมู่บ้าน ความเชื่อผีเจ้าบ้าน เจ้าภูเขา รวมแม้กระทั่ง ประเพณีพิธีกรรมของชาวพุทธ เช่น การบูชากราบไหว้ รูปเคารพและศาสนสถาน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทางศาสนาแล้วไว้สาระ เป็นความเชื่อแบบงมงายล้าสมัย ไม่ได้ช่วยพัฒนาวัตถุให้ ได้เสพ ได้บริ โภค ความเชื่อของ ผู้นำประเทศ (รวมทั้งผู้นำทางเศรษฐกิจและนักวิชาการ ชื่อนำ) ดังกล่าวที่มีผลออกมาเป็นความพยายามที่จะต้อง กำจัดประเพณีปฏิบัติและความเชื่อดังกล่าวทั้งหมด เพราะประเพณีปฏิบัติและความเชื่อดังกล่าว เป็นสิ่งที่ไร้เหตุผลและพิสูจน์มีผลไม่ได้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญสมัยใหม่ ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ ยังคงเชื่อมั่น ในศาสนาและประเพณีปฏิบัติในท้องถิ่น ผู้นำใน ประเทศในยุคนี้ จึงรณรงค์ให้ชาวชุมชนในชนบท เลิกปฏิบัติตามประเพณีและยอมรับในสิ่งที่ผู้นำกำหนดให้ใหม่ ยุคนี้จึงเป็นยุคทำลายล้างคุณค่าของชุมชน อย่างขนาดใหญ่ สิ่งนี้เรียกในยุคต่อมาว่า ภูมิปัญญา ท้องถิ่น หรือ ปรัชญาชาวบ้าน ได้ถูกมองข้าม ไม่ได้รับการส่งเสริมและถูกมองว่าเป็นภูมิปัญญา ของคนเถื่อน เป็นปัญหาหรือเป็นสิ่งไม่พึงปรารถนา (ของผู้นำประเทศ) ในยุคนี้ การยอมรับวัฒนธรรมบริ โภคเป็นวัฒนธรรม นำหน้า ได้ส่งเสริมให้เกิดการผลิตและการเสพ การบริ โภคผลผลิตอย่างขนานใหญ่ สิ่งที่เป็นผล ตามมาก็คือการทำลายแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเป็นป่า ไม้ ภูเขา ที่ดิน ทะเล และแม่น้ำ ทั้งนี้เพื่อแสวงหาวัตถุดิบ ไปป้อน โรงงานอุตสาหกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิถีชีวิตในชุมชนชนบทเริ่ม

ขาดความมั่นคง ภาวะการล่มสลายวัฒนธรรมชุมชนได้เกิดขึ้นทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีสิ่งซึ่งเรียกกัน
อย่างเคารพยกย่องว่า "สิ่งจำเป็น แห่งโครงสร้างของสังคมและเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน,, อันได้แก่ ถนน ไฟฟ้า
ประปา โทรศัพท์ ชุมชนค้อย ๆ กลายเป็นชุมชน "เปลือกแข็งกลวงใน,, กล่าวคือ ลักษณะทางกายภาพยังคง เป็น
ชุมชนดั้งเดิม มีการเปลี่ยนแปลงบ้างในบางเรื่อง เช่น ที่อยู่อาศัยและการแต่งกาย แต่อิทธิพลแห่งจิตวิญญาณ จาก
ความเป็นชุมชนดั้งเดิมได้เหือดหายไปเกือบหมด การวิจัยในยุคนี้เป็นการวิจัย เพื่อส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจ
มุ่งส่งเสริมการยกระดับค่าครองชีพ ให้สูงขึ้นสำหรับประชาชนในชุมชน และมักจะวิจัย โดยพยายามสร้าง
บรรณานุกรมมาตรฐานการครองชีพ เช่น ตัวชี้วัดความยากจนเป็นตัวอย่างและตีความหมาย ว่าความยากจน เป็น
สิ่งชั่วร้าย เป็นเหมือนบาปกรรม จำเป็นต้องกำจัดทิ้งให้หมด การมองความยากจนว่า เป็นคูปิศาจร้าย เป็นที่มา
ของความรังเกียจคนจน โดยเฉพาะคนจนในชนบท และเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ในการแบ่งชนชั้นทางสังคม ทำให้
คนจนถูกปฏิบัติ จากผู้มีอำนาจในสังคมในระดับต่ำกว่าคนที่ร่ำรวย ไม่มี สิทธิเท่าเทียมกับคนรวย เป็นคนไร้
ศักดิ์ศรี เพราะฉะนั้น คำว่าสองมาตรฐานหรือหลายมาตรฐานในการปฏิบัติ ทางสังคม ปฐมเหตุว่าจะมาจากการ
ความยากจนอันเกี่ยวโยง ถึงความรังเกียจคนจนด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.3 ยุคการมองชุมชนแบบมีคุณค่า ยุคนี้เริ่มปรากฏมีขึ้นในช่วงปี 2550 เป็นต้นมา อันเป็นยุคที่สังคมไทยได้รับ
ผลกระทบ จากยุคที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อ สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ในยุค
ที่ผ่านมาได้มีกระบวนการทางสังคมหลายรูปแบบ เกิดขึ้น เช่น กระบวนการเรียกร้องสิทธิทางการเมือง
กระบวนการเรียกร้องความเป็นธรรมในการเข้าถึง แหล่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนและกระบวนการ ในการ
เข้าถึงการบริการของรัฐ เป็นต้น (ดังปรากฏ ในเหตุการณ์ตุลาคมมหาวิปโยคปี 2516, 2519 เป็น ตัวอย่าง)
นักวิชาการกลุ่มหนึ่งได้วิจัยพบคุณค่าของ ชุมชนแบบยึดถือประเพณีดั้งเดิมหลายประการและได้ รณรงค์ให้
การศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาสิ่งที่ดีงามในชุมชน ขึ้น สิ่งที่ค้นพบในเรื่องคุณค่าของชุมชนมีชื่อเรียกเป็น แนวคิด
(CONCEPTS) ทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับ อย่างกว้างขวางหลายประการ เช่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรัชญา
ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทูนาทาง สังคมในชุมชน ภูมิปัญญาไทย เหล่านี้เป็นต้น มีความเชื่อว่า ชุมชนที่มั่นคง
และเข้มแข็ง เป็นปราการอันแข็งแกร่งของชาติ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง จากความเชื่อดังกล่าว จึงมี
ความ พยายามศึกษาวิจัยคุณค่าของชุมชนอย่างกว้างขวางในยุคนี้ปรากฏรูปแบบการวิจัยชุมชนแบบใหม่ ๆ เช่น
การวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม (PARTICIPATORY ACTION RESEARCH: PAR) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิจัย
ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่โดยตรงหรือโดยอ้อมกับ โครงการวิจัย มีส่วนร่วมกับโครงการ วิจัยตนเอง ส่วนใหญ่การทำ
วิจัยในรูปแบบนี้จะเกี่ยวข้อง กับการวิจัยเพื่อทดลองหรือความเป็นไปได้แห่งโครงการ พัฒนาชุมชนในมิติใดมิติ
หนึ่ง การวิจัยแบบ PAR นี้ อาจเรียกว่าการวิจัยแบบสามมุมหรือไตรภาคี กล่าวคือ ภาคที่ 1 คือ ตัวนักวิจัย ภาคที่ 2
คือ ชาวบ้านในชุมชน ภาคที่ 3 คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ภาครัฐ เอกชน หรือ NGO) ผลสรุปของการวิจัยอาจจะ
เป็นรูปแบบ การปฏิบัติหรือการพัฒนา ซึ่งได้รับการยอมรับร่วมกัน โดยผู้วิจัยหลักคือ ตัวผู้วิจัยเองจะเป็นผู้

สังเคราะห์และ ทำเสนอผลการวิจัย การมองชุมชนในแง่การมีคุณค่านี้ ทำให้ เกิดกระบวนการการศึกษาวิจัยอัตลักษณ์ของ ชุมชน (Community Identity) ความสำคัญของ อัตลักษณ์ชุมชนในแง่ที่สัมพันธ์กับการรวมกลุ่มเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกชุมชน แต่สิ่งที่น่า เป็นห่วงก็คือการยึดยึดอัตลักษณ์ของชุมชนให้ กลายเป็นสินค้าของชุมชน ซึ่งเป็นการตีค่าอัตลักษณ์ ในเชิงพาณิชย์กรรม การกระทำดังกล่าวจะทำให้อัตลักษณ์ ชุมชนขาดความศักดิ์สิทธิ์และเป็นเหตุให้เกิดความ ขัดแย้งในชุมชนระหว่างผู้ที่ได้ผลประโยชน์กับผู้ที่ ไม่ได้ ผลประโยชน์ จากอัตลักษณ์ชุมชนดังปรากฏ ในพื้นที่หลายแห่งในประเทศ คุณค่าของชุมชนที่สำคัญก็คือ ชุมชนนั้น เป็นรากฐานความมั่นคงของประเทศจึงจำเป็น ต้องรักษาคุณค่าทางประเพณี วัฒนธรรม อุปนิสัย อันดีงามของชุมชน ความอ่อนโยน ความมีน้ำใจ ช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน การเคารพซึ่งกันและกัน ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูซึ่งเป็นคุณลักษณะทางสังคมและทางจิตใจ ที่ดีงามของชุมชนให้คงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.4 ยุคมองชุมชนเชิงเครือข่าย ยุคนี้เป็นยุคต่อเนื่องจากยุคมองชุมชน ว่ามีคุณค่า การมองชุมชนเชิงเครือข่าย เป็นการมอง ชุมชนในความหมายที่กว้าง ไกลและสลับซับซ้อนมาก นิยามชุมชนแบบใหม่ว่าเป็นความสัมพันธ์เชิงเครือข่าย นั้นได้รับการยอมรับในวงวิชาการและวงการบริหาร ทางการเมืองและทางเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะ ในประเทศเท่านั้นแต่รวมถึงต่างประเทศด้วย ตัวอย่างการมองชุมชนเชิงเครือข่ายที่ กำลังเป็นที่จับตามองก็คือ การรวมกลุ่มประเทศ อาเซียน เป็นประชาคมหรือชุมชนเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN ECONOMIC COMMUNITY) ซึ่งกำหนด จะเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.2558 แต่สภาพความเป็นชุมชนเครือข่ายใน ประเทศไทยนั้น ปรากฏว่ามีมานานและแพร่หลายออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยเทคโนโลยีการสื่อสารยุค ใหม่เป็นตัวเร่งให้เกิดและแพร่กระจายออกไป ตัวอย่าง เช่น ชุมชนเครือข่ายรักษาน้ำทางภาคเหนือ ชุมชน เครือข่ายวนเกษตรกรรม แบบพุทธเกษตร ชุมชนเครือข่ายอินแปลง ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนเครือข่ายอ้อมทรัพย์เพื่อชีวิตประเสริฐ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ชุมชนเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงตาม แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้ความเป็นชุมชนเชิงเครือข่ายได้รับ การเสริมแรงผลักดันจากความปรารถนา ความ ยุติธรรม และความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งเป็นแรง ขับเคลื่อนให้ประชาชนรวมกลุ่มกันเพื่ออุดมการณ์ เดียวกัน เช่น กลุ่มชุมชนเครือข่ายเสื้อแดง ของกระบวนการ ชุมชน นปช. (แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการ แห่งชาติ) ซึ่งรวมตัวเป็นชุมชนต่อต้านเผด็จการ ต่อต้าน รัฐประหาร และต่อต้านกระบวนการทำร้ายล้างระบบ การปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งมีองค์พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข ชุมชนเชิงเครือข่ายอนุรักษ์นิยม หรือ กลุ่มชาวตลกขบขัน ซึ่งกำลังอ่อนกำลังและ ไม่มีอำนาจ สามารถชี้นำสังคมไทยได้อีกต่อไปในขณะนี้ สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เป็นกลไกสำคัญ ในการรวมกลุ่มชุมชนเชิงเครือข่าย เช่น ปัจจุบันสื่อ วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อรวมกลุ่มชุมชนทางอากาศให้มี โอกาสได้พบกันและทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน สื่อ

อินเทอร์เน็ตสร้างเครือข่ายชุมชนให้มีความสนใจ ร่วมกันให้มารวมกลุ่มกันในรูปแบบต่าง ๆ และทำกิจกรรม
นั้น ๆ ตามความสนใจของสมาชิกชุมชน ชุมชนแฟนคลับ เป็นตัวอย่างของชุมชนเชิงเครือข่าย ชุมชนเชิง
เครือข่ายไม่มีพื้นที่ตั้งชุมชน ทางกายภาพอย่างชัดเจน ไม่เหมือนกับชุมชนทั่วไป ที่นิยมเรียกกัน

กระบวนการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน

สืบเนื่องจากในปี พ.ศ. 2555 ศูนย์ตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ (The East-West Center: EWC) ร่วมกับ
องค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO) ได้ภายใต้การสนับสนุนโดย ASEAN-US
Technical Assistance and Training Facility (US-TATF) ได้เพื่อพัฒนาหลักสูตรแกนกลางอาเซียน (ASEAN
curriculum sourcebook) สำหรับใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับ
มัธยมศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียนด้วยวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่
มีรากเหง้าร่วมกันอันจะสร้างอัตลักษณ์ร่วมแก่เยาวชนอาเซียน ดังที่ Namji Steinemann ผู้อำนวยการการศึกษา
เอเชีย แปซิฟิกแห่งศูนย์ตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้กล่าวไว้ว่า “สำหรับหลักสูตรนี้เพื่อสร้างการเรียนรู้
แบบ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ ความสามารถทางเทคโนโลยี
วัฒนธรรม” และการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน ระหว่างวันที่ 3 – 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ณ ประเทศ
อินโดนีเซีย ได้มีข้อตกลงร่วมกัน ที่จะนำหลักสูตรแกนกลางอาเซียน ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้
อาเซียนศึกษาของแต่ละประเทศ

แนวทางการยกระดับคุณภาพการศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558 นั้นว่าไว้ขั้น
พื้นฐานในภูมิภาคอาเซียนที่จะต้องสามารถสร้างแรงกระตุ้นความร่วมมือของประเทศสมาชิก ด้วยแนวทางที่
สำคัญอันได้แก่ การจัดการความรู้ การวางแผนการสอน และการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเฉพาะอยู่ในห้องเรียน เพื่อ
ความรู้สำหรับชีวิตประจำวันที่ตอบสนองต่อยุคสังคมใหม่และภายใต้บริบทใหม่แห่งประชาคมอาเซียน (The
Singapore Teachers' Union) และตามกรอบมาตรฐานสมรรถนะภาพการเรียนรู้ โดยศูนย์วัฒนธรรมและ
เทคโนโลยีทางการศึกษา ภายใต้โครงการการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของหลักสูตรสังคมศึกษาในระดับ
มัธยมศึกษาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น ได้สรุปไว้ถึงแนวทางการศึกษา สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น
ควรประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญอันได้แก่ 1) การส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางการศึกษาด้วยทักษะการคิด
วิสาหกิจประเด็นเกี่ยวกับชุมชน 2) การพัฒนาการศึกษาทั้งในเชิงระบบทั้งเชิงสาระการเรียนรู้ ทักษะและค่านิยม
เพื่อนำพาให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมกับสังคมประชาธิปไตย 3) การเสริมสร้างความ
ตระหนักรู้เชิงสาธารณะในมิติความยั่งยืน รวมถึงการมีส่วนร่วมกับนโยบายของภาครัฐ ภาคประชาสังคมและ

องค์กรพัฒนาระหว่างประชาชน 4) การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองอันเป็นแบบปฏิบัติที่สำคัญเพื่อมุ่งไปสู่ความยั่งยืน

อันนำมาสู่แนวทางหลักสูตรเชิงพื้นที่ซึ่งว่าด้วยวิธีการปรับการเรียนรู้ผ่านเนื้อหาวิชาเรียนให้ลดน้อยลงพร้อมกับบทบาทของโรงเรียนและตรงตามความต้องการและขีดความสามารถของผู้เรียน รวมถึงบริบทของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ เช่น the Royal Society for the encouragement of Arts, Manufactures and Commerce ได้นิยามหลักสูตรเชิงพื้นที่ไว้ว่าเป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและวัฒนธรรมรอบตัวของพวกเขา โดยหลักสูตรเชิงพื้นที่ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) เกี่ยวกับสถานที่ (about a place) เพื่อการใช้ประโยชน์จากบริบทท้องถิ่นและทรัพยากรความรู้สำหรับการพัฒนากรอบการเรียนรู้ 2) โดยสถานที่ (for a place) เพื่อตอบสนองความต้องการอย่างจำเพาะของผู้เรียนและชุมชนท้องถิ่นและด้วยเป้าประสงค์สำคัญเพื่อการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนจากภูมิหลังเกี่ยวกับท้องถิ่นเพื่อเสริมความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนท้องถิ่นที่อยู่ พร้อมกับบทบาทของโรงเรียนต่อการปลูกฝังเรื่องราวของชุมชนท้องถิ่นแก่นักเรียนให้มากขึ้น โดยคุณลักษณะของชุมชนท้องถิ่นจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเชิงพื้นที่ โดยมี 4 คุณลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ภูมิศาสตร์
- 2) ประวัติศาสตร์
- 3) วัฒนธรรม และ
- 4) ชุมชนท้องถิ่น

ในส่วนภูมิภาคอาเซียนนั้นได้เริ่มขับเคลื่อนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาสำหรับประชาคมอาเซียนภายใต้บริบทชุมชนชายแดน และตามที่ Thithimadee Arphattanano ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนสังคมศึกษาภายใต้บริบทประชาคมนั้นว่าด้วยการบูรณาการความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์กับความรู้ในแต่ละท้องถิ่นเข้าด้วยกันถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของโรงเรียนที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้ชายแดนกับประเทศอื่นๆ ทั้ง 68 โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการมุ่งมั่นสู่อาเซียนซึ่งได้กำหนดสาระความรู้อาเซียนเป็นแกนสาระการเรียนรู้ รวมถึงการอาศัยอาณานิคมความรู้ชุมชนเพื่อนบ้านที่มีความเกาะเกี่ยวกันทางวัฒนธรรมและภาษานั้นเป็นสาระของกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญ รวมถึงแนวทางการศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมซึ่งสำคัญต่อการอธิบายถึงความจำเพาะของชุมชนชายแดน ดังเช่นที่ Ekkarin Sungtong ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ได้มีข้อเสนอเชิงหลักการจัดการศึกษาด้วยการบูรณาการกับวิถีชีวิต อัตลักษณ์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และหลักศาสนา บนพื้นฐานของความต้องการของท้องถิ่นซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดพหุวัฒนธรรมนิยม (multiculturalism) และพหุวัฒนธรรมศึกษา (multicultural education) ด้วยแนวทางการจัดการศึกษาที่ยึดโยงกับผู้เรียนเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ด้วยแนวทางสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับของมิติต่างสังคมตามแต่ละบริบทของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาโดยการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (mixed methods research) อันประกอบด้วย 1) การศึกษาวิจัยเอกสาร 2) การศึกษาวิจัยภาคสนาม โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้อาศัยวิธีคัดเลือกการวิจัยกรณีศึกษา (case study research) พร้อมกับมีเกณฑ์การเลือกตามประเภท (criterion sampling) จากกลุ่มโรงเรียนต้นแบบการพัฒนาสู่ประชาคมอาเซียน (Spirit of ASEAN) ของกลุ่มโรงเรียนชายแดนอาเซียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นหน่วยพื้นที่วิจัยสำหรับการวิจัยกรณีศึกษา 4 แห่ง อันได้แก่ โรงเรียนพนมดงรักวิทยา โรงเรียนสวนผึ้ง โรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม และโรงเรียนเบตง วีระราษฎร์ประสาน

ในส่วนขั้นตอนการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้นกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนละ 100 ตัวอย่าง รวมทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) เพื่อให้ได้สัดส่วนในแต่ละระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยที่ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์ผู้สอนวิชาอาเซียนศึกษาสำหรับกระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง (purposive sampling) ในระดับมัธยมศึกษา 1-2 ห้องเรียนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนชั้นมัธยมศึกษาละประมาณ 30-35 ตัวอย่าง เพื่อสำรวจประเด็นการเรียนรู้ชุมชนชายแดนของโรงเรียนชายแดนอาเซียนด้วยเครื่องมือการวิจัยที่ประกอบด้วย

- 1) แบบการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยคำถามแบบเลือกรายการและแบบเดิมคำตอบเกี่ยวกับประเด็นการเรียนรู้ชุมชนชายแดน
- 2) แนวการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับช่องทางการเรียนรู้ตามกรอบการเรียนรู้ของหลักสูตรอาเซียนศึกษา
- 3) การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการเรียนการสอนอาเซียนศึกษาภายใต้อาณาบริเวณชายแดน

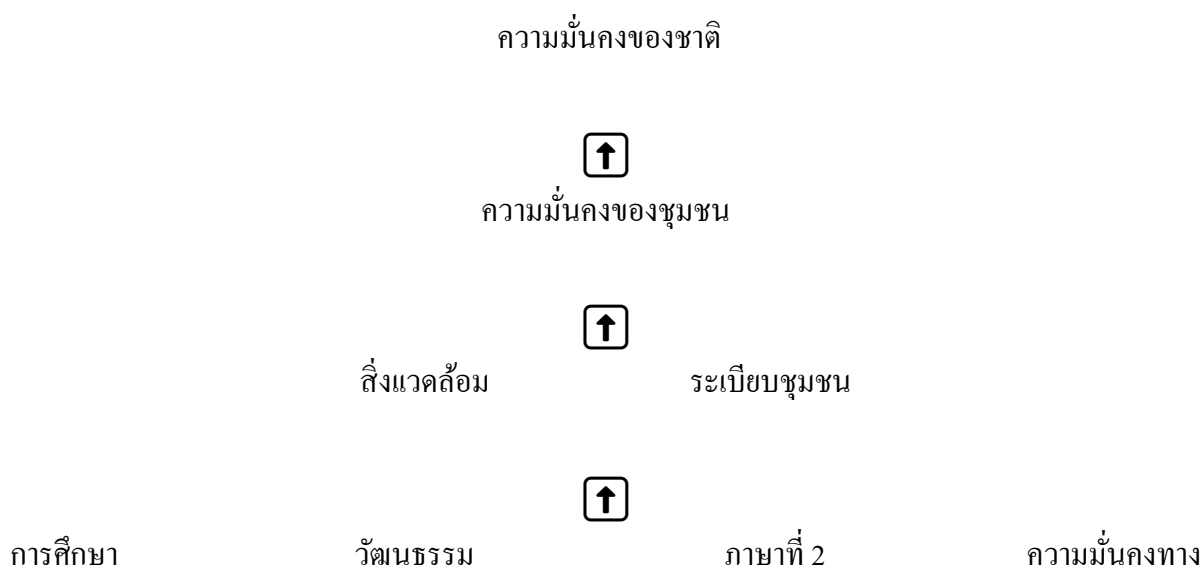
การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นประกอบด้วย

1) การวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา (descriptive statistics) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติเบื้องต้นเกี่ยวกับความถี่ร้อยละ (percentage) พร้อมนำเสนอเกี่ยวกับค่าเฉลี่ย ด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ (IBM SPSS Statistics) เพื่อการประเมินประเด็นการเรียนรู้และช่องทางการเรียนรู้ตามกรอบการเรียนรู้ของหลักสูตรอาเซียนศึกษาในมิติชุมชนชายแดนอาเซียน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างโดยการนำเสนอข้อมูลด้วยการอธิบายเนื้อหาความบรรยาย (content analysis) สำหรับการวิเคราะห์และอภิปรายการเรียนการสอนตามหลักสูตรอาเซียนศึกษาขอโรงเรียนชายแดนอาเซียน

กรอบแนวคิด (Model)

อาจารย์ ดร.รณวีร์ พาผล

จากการศึกษากระบวนการศึกษา วิจัย บูรณาการชุมชนในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนนี้สามารถนำงาน
แผนวิจัยไปประกอบการศึกษาและเรียนรู้เพื่อต่อยอดในการให้ความช่วยเหลือหรือปรับปรุงในชีวิตและสังคม
ให้กับประชาชน

เพื่อศึกษาและเรียนรู้ ลดการก่อความวุ่นวายในประเทศ ลดความเลื่อมล้ำในสังคมปัจจุบัน ส่งเสริมด้าน
การพัฒนาในด้านต่างๆที่ก่อให้เกิดความมั่นคง สักยภาพที่ยั่งยืน ก่อให้เกิดความเข้าใจของคนในชุมชนประเทศ
นั้นๆ ผู้สนใจในด้านการศึกษากระบวนการศึกษา วิจัย บูรณาการชุมชนในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนนี้
ไปต่อยอดงานวิจัยเพื่อเสนอแนะแนวทางหรือนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการชุมชนในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

อาจารย์ ดร.รณวีร์ พาผล กรอบแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ สืบค้นเมื่อวันที่13 กุมภาพันธ์ 2566 จาก <http://www.cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2140>

ศาสตร์พระราชทานเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน: รวมบทความวิจัย บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปี พ.ศ. 2561, หน้า [257]-263 สืบค้นเมื่อวันที่13 กุมภาพันธ์ 2566

ASEAN Secretariat. (2012). ASEAN Curriculum Sourcebook (p .v ii). Washington: USAID (United States Agency for International Development). สืบค้นเมื่อวันที่15 กุมภาพันธ์ 2566

เกตุชพรรณ คำพุด การบูรณาการการจัดการเรียนรู้อาเซียนศึกษาและชายแดน สืบค้นเมื่อวันที่15 กุมภาพันธ์ 2566 จาก [9-Integration of Learning Management in ASEAN Studies.pdf \(nida.ac.th\)](#)